

Iulia GOLGOJAN*

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – iulie 2021 - septembrie 2021 –

Dreptul la un proces echitabil

Art. 6 din Convenție

Hotărârea din 13 iulie 2021

Bio Farmland Betriebs SRL c. României

Situația de fapt

Reclamanta este o societate constituită în 2005, are sediul social în Firiteaz, iar obiectul de activitate constă în cultura cerealelor, legumelor și semințelor. În 2011, reclamanta a depus, la Agenția de plăți și intervenție pentru agricultură ("APIA"), o cerere pentru acordarea fondurilor în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Solicitarea reclamantei a fost admisă, aceasta beneficiind, printre altele, de un ajutor pentru realizarea agriculturii ecologice. În 2012, reclamanta a reintrodus solicitarea în vederea obținerii fondurilor europene, însă, în cererea respectivă a declarat suprafețe de teren mai mici decât cele pentru care, în 2011, semnase acordul de practicare a agriculturii ecologice.

În data de 4 decembrie 2012, APIA a emis o decizie de plată în sarcina reclamantei, sancționând-o pe aceasta prin reducerea, cu 50%, a ajutorului obținut prin programul de finanțare. Printr-o decizie din data de 6 martie 2013, APIA a respins plângerea prealabilă formulată de reclamantă, împotriva deciziei din 4 decembrie 2012. În cadrul acesteia, APIA a argumentat că reclamanta a fost sancționată pentru că nu a respectat clauzele acordului încheiat în 2011, potrivit căruia avea obligația de a respecta cerințele referitoare la agricultura ecologică pe o perioadă de 5 ani.

În data de 30 mai 2013, reclamanta s-a adresat Curții de Apel Timișoara, cu o acțiune în contencios administrativ, prin care a solicitat anularea deciziei APIA, din data de 4 decembrie 2012, susținând că aceasta este nemotivată. În cadrul ședinței din data de 9 septembrie 2013, reclamanta solicita, în temeiul art. 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene ("CJUE") cu o serie de întrebări preliminare referitoare la dispoziții din acte normative europene, pe care le

* *Doctorandă, Facultatea de Drept, București*
Email: iulia.golgojan@drept.unibuc.ro
Manuscris primit la 22 septembrie 2021

considera aplicabile în cauză.

Prin hotărârea din data de 7 octombrie 2013, Curtea de Apel Timișoara a admis acțiunea, a anulat decizia contestată, ca nemotivată, însă nu s-a pronunțat asupra solicitării reclamantei, de a adresa CJUE întrebările preliminare învederate. Împotriva hotărârii s-a formulat recurs de către APIA, care a fost admis de către Înalta Curte de Casație și Justiție, decizia fiind casată, iar dosarul trimis spre rejudecare către tribunal, instanța considerată de către Înalta Curte de Casație și Justiție ca fiind instanța competentă pentru soluționarea, în fond, a cauzei.

În cadrul ședinței de judecată din data de 5 mai 2015, reclamanta a reiterat solicitarea de adresare a întrebărilor preliminare către CJUE. Printr-o încheiere din data de 19 mai 2015, tribunalul a respins solicitarea formulată de societatea reclamantă, susținând că judecătorul național nu are obligația de a sesiza CJUE cu întrebările preliminare, în cazul în care consideră că poate interpreta el însuși dispozițiile respective, în cazul în care apreciază că acestea nu sunt aplicabile în cauză sau în ipoteza în care răspunsurile la întrebările antamate pot să reiasă din jurisprudența Curții existentă până la acel moment. De asemenea, acesta a explicat că, în cazul în care judecătorul național are dubii în ceea ce privește compatibilitatea dintre o normă de drept intern și o dispoziție europeană, principiul preeminenței dreptului european îi permite, dacă este cazul, să înlăture de la aplicare normele dreptului intern contrare. Prin hotărârea din data de 16 iunie 2015, tribunalul a admis cererea reclamantei și a anulat decizia APIA. Ca urmare a recursului formulat de APIA, Curtea de Apel a casat hotărârea și a trimis cauza spre o nouă judecată instanței de fond.

Prin hotărârea din data de 9 februarie 2016, tribunalul a respins acțiunea reclamantei. Societatea a formulat recurs împotriva acestei hotărâri, solicitând, la termenul din data de 28 octombrie 2016, sesizarea CJUE cu o serie de întrebări preliminare. Prin decizia din data respectivă, Curtea de Apel a respins recursul reclamantei. În ceea ce privește cererea de adresare a unor întrebări preliminare, s-a reținut că „nu se impune a discuta solicitarea de sesizare a CJUE, cu întrebările preliminare menționate de reclamantă”. Împotriva deciziei din recurs, reclamanta a formulat contestație în anulare, care a fost respinsă deoarece s-a considerat că motivarea insuficientă a soluției de respingere a cererii de sesizare a CJUE cu întrebări preliminare nu constituie un motiv pentru admiterea căii extraordinare de atac.

Motivarea și soluția Curții

Curtea observă că, în cauză, întrebările preliminare pe care reclamanta dorea ca instanța națională să le adreseze CJUE erau formulate cu precizie, respectând cerințele dreptului intern în acest sens. Cu toate acestea, Curtea de Apel s-a rezumat la a preciza că nu este necesar să se discute solicitarea reclamantei, de sesizare a CJUE, fără a se referi în mod expres la niciunul din criteriile *Clift*, în condițiile în care nimic nu indica că aceasta ar fi considerat că dispozițiile din dreptul Uniunii în cauză au făcut deja obiectul interpretării de către CJUE. Simpla mențiune a faptului că dispozițiile Ordinului nr. 161/2012 nu contraveneau art. 18 din Regulamentul nr. 65/2011 nu reprezintă o justificare clară referitoare la refuzul de a trimite întrebările preliminare către CJUE.

Așadar, în opinia Curții, motivarea Curții de apel nu permite să se stabilească dacă întrebările preliminare propuse au fost examinate prin prisma criteriilor *Clifit* și, în caz afirmativ, în lumina căruia dintre aceste criterii Curtea de Apel a decis să nu sesizeze CJUE.

În ceea ce privește argumentația Guvernului statului pârât, conform căruia tribunalul a furnizat, în cadrul încheierii din data de 19 mai 2015 o explicație detaliată, justificând respingerea solicitării de adresare a întrebărilor preliminare, formulate de reclamantă, Curtea observă că întrebările preliminare cu care a fost sesizată Curtea de Apel diferă de cele înverdate în fața tribunalului. De asemenea, ca urmare a casării hotărârii tribunalului din data de 16 iunie 2015, cauza a fost trimisă spre rejudecare, astfel că încheierea din data de 19 mai 2015 nu mai are nicio valoare.

Pe cale de consecință, Curtea a constatat încălcarea art. 6 par. 1 din Convenție.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca Statul pârât să achite reclamantei suma de 1.500 euro, cu titlu de daune morale, respectiv 5.000 euro, cu titlu de costuri și cheltuieli.

Libertatea de exprimare

Art. 10 din Convenție

Hotărârea din 27 iulie 2021

SIC – Sociedade Independente de Comunicação. c. României

Situația de fapt

În 6 și 7 decembrie 2003, SIC și SIC Noticias, două dintre cele mai mari posturi de televiziune din Portugalia, și-au început programul de știri cu un material despre „pedofilia în Azore”, asociindu-l cazului intitulat Casa Pia, care era sub investigații, în Portugalia continentală. Sursa acestei știri era reprezentată de un raport produs de societatea reclamantă, în colaborare cu *Expresso*, unul dintre săptămânalele cele mai titrate din Portugalia, referitor la investigația derulată în Insula São Miguel.

În cadrul buletinului de știri din data de 6 decembrie 2003, ora 8 p.m., reclamanta a relatat următoarele: „persoane de vază din Insulele Azore au fost implicate în scandal. Majoritatea tinerilor au menționat aceleași nume ca cele investigate de poliție. Printre cei suspecti se află politicieni cunoscuți la nivelul întregii țări, profesori, un preot, un judecător, un arhitect, un avocat și mai mulți oameni de afaceri”.

În continuarea introducerii, un jurnalist a fost filmat intervievând una dintre potențialele victime. Referindu-se la un anumit M, acesta a susținut că: „La 13 ani, M. putea deja să îi recunoască pe toți bărbații care veneau să îl caute. Locuia în vechiul port din Celheta, când a cunoscut un bărbat care urma să devină membru al Guvernului Insulelor Azore”.

În cadrul aceluiași buletin de știri, un reporter a relatat că investigația derulată a colectat o serie de date referitoare la implicarea unor cunoscute persoane din societate, inclusiv la nivelul instituțiilor publice din regiune, printre care un om politic aflat în exercițiul mandatului.

În data de 7 decembrie 2003, în cadrul buletinului de știri principal redat pe SIC și SIC Noticias Channel, a fost adusă în discuție pretinsa rețea de pedofilie din Insulele Azore. În data de 8 decembrie 2003, R.R. și-a dat demisia, din funcția de Secretar Regional al Agriculturii și Pescuitului din Insulele Azore, susținând însă că nu are nicio legătură cu scandalul referitor la acte de abuz sexual asupra minorilor. Cu toate acestea, știrea era redată sub următorul titlu, afișat pe ecran: „Scandalul pedofiliei din Insulele Azore doboară un membru al Guvernului Regional”. Știrea referitoare la demisia fostului membru al Guvernului Regional și la scandalul presupusei rețele de pedofilie a fost reluată de reclamantă și în următoarele zile, fiind preluată și de alte instituții media, din Insulele Azore și Portugalia continentală, redată în ziare, la radio și la TV. Totodată, știrea a fost difuzată de televiziunea internațională SIC în Statele Unite ale Americii și în Canada, unde locuiesc o multitudine de imigranți din Insulele Azore.

În data de 9 ianuarie 2004, la ora 10 a.m., portalul de știri SIC Noticias a precizat că 12 suspecți au fost audiați de poliție în ziua respectivă până la ora 2 a.m. Printre aceștia s-ar fi aflat și fostul Secretar Regional pentru Agricultură, care ar fi părăsit Curtea la ora 2 a.m. Câteva ore mai târziu, SIC a dat publicității o rectificare, menționând că R.R. nu fusese în instanță în ziua respectivă și nici nu a fost reținut sau pus sub acuzare.

În data de 6 noiembrie 2006, R.R. a chemat în judecată pe SIC Noticias și jurnalistul EC, solicitând acestora 65.758,97 euro, cu titlu de daune materiale, respectiv 400.000 euro, cu titlu de daune morale. În data de 20 august 2010, tribunalul din Oerias a admis, în parte, cererea reclamantului, acordându-i acestuia suma de 65.758,97 euro, cu titlu de daune materiale, respectiv 80.000 euro, cu titlu de daune morale. Împotriva acestei hotărâri au formulat apel compania reclamantă și E.C.

Prin decizia din data de 10 ianuarie 2012, Curtea de Apel din Lisabona a modificat hotărârea tribunalului. A admis excepția lipsei calității procesuale pasive a jurnalistului EC și a dispus obligarea companiei reclamante la plata către R.R. a sumei de 10.000 euro, cu titlu de daune morale. Curtea de Apel din Lisabona a respins cererea lui R.R., referitoare la acordarea daunelor materiale, deoarece nu a identificat o legătură de cauzalitate între demisia acestuia și acțiunile reclamantei.

Prin decizia din data de 23 octombrie 2012, Curtea Supremă a modificat hotărârea Curții de Apel din Lisabona, acordând lui R.R. suma de 65.758,97 euro, cu titlu de daune materiale, respectiv 50.000 euro, cu titlu de daune morale.

Motivarea și soluția Curții

Curtea constată că obligarea reclamantei la plata sumei de 65.758,97 euro, cu titlu de daune materiale, respectiv 50.000 euro, cu titlu de daune morale, către R.R. reprezintă o ingerință în exercițiul libertății de exprimare instituite în beneficiul reclamantei. În ceea ce privește condiția potrivit căreia ingerința trebuie să aibă o bază legală, Curtea constată că

aceasta este reglementată în art. 70 și 484 din Codul civil. Totodată, ingerința urmărește unul dintre scopurile legitime reglementate la art. 10 par. 2 din Convenție, fiind instituită în vederea protejării reputației sau drepturilor altora.

În ceea ce privește condiția caracterului necesar al ingerinței într-o societate democratică, Curtea observă că faptele reproșate constau într-o serie de buletine de știri referitoare la investigații aflate în derulare, despre o rețea de pedofilie din Insulele Azore. Din acest punct de vedere, în mod indubitabil, buletinele de știri conțineau informații de interes public. În ceea ce îl privește pe R.R., acesta este o figură publică atât la nivelul Insulelor Azore, cât și în întreaga țară, iar, la momentul la care au fost date publicității rapoartele respective, acesta exercita funcția publică de Secretar Regional pentru Agricultură și Pescuit.

Curtea constată că buletinele de știri din 6 și 7 decembrie 2003 conțineau informații provenind din diverse surse, culese și prelucrate într-un document comun de compania reclamantă și săptămânalul *Expresso*. De asemenea, faptele relatate la acel moment fuseseră deja aduse la cunoștința publicului, fiind redată în ediția din 6 decembrie 2003 a săptămânalului *Expresso*. În ceea ce privește informațiile din buletinul de știri din data de 9 ianuarie 2004, s-a considerat că sursele acestora erau reprezentate de reporterii angajați ai companiei, printre care E.C., care se afla în proximitatea Ponta Delgada District Court, în seara audierilor.

Raportat la faptul că știrile menționate anterior se refereau la infracțiuni de natură sexuală implicând copii, alegațiile despre implicarea sa în astfel de fapte de natură penală sunt susceptibile de a-i cauza lui R.R. prejudicii în ceea ce privește dreptul acestuia la viață privată. În ceea ce privește declarațiile analizate de către Curte, se observă că, deși în știrile din datele de 6 și 7 decembrie 2003, R.R. nu era nominalizat în mod direct, totuși, acesta era ușor identificabil. În ceea ce privește buletinul de știri din 9 ianuarie 2004, deși s-a făcut o rectificare câteva ore mai târziu, dreptul acestuia la reputație a fost afectat, mai ales prin prisma faptului că știrea, în varianta inițială, a fost preluată de multe societăți media. Rămâne însă a se analiza dacă suma de bani la care a fost obligată societatea este proporțională cu prejudiciul care i-a fost cauzat acestuia.

Sub acest aspect, Curtea constată că societatea reclamantă a fost obligată la plata unei sume totale de 145.988, 28 euro, quantum considerat de judecătorii de la Strasbourg ca fiind disproporționat prin raportare la atingerea adusă reputației lui R.R.. De asemenea, o astfel de sancțiune este de natură să descurajeze presa de la a-și îndeplini rolul într-o societate democratică și să împiedice exercitarea libertății de exprimare. Drept urmare, quantumul despăgubirilor a fost considerat excesiv, prin raportare la prejudiciile aduse imaginii lui R.R..

Satisfacția echitabilă

În ceea ce privește satisfacția echitabilă, Curtea:

- a acordat societății reclamante suma de 4.283,57 euro, cu titlu de costuri și cheltuieli
- nu a acordat daune morale, având în vedere că reclamanta nu a solicitat acordarea acestora

- a constatat că dispozițiile interne permiteau reclamantei să solicite redeschiderea procesului, în legătură cu care Curtea a constatat o încălcare a drepturilor prevăzute de Convenție.

Dreptul la viață

Art. 2 din Convenție

Hotărârea din 2 septembrie 2021

Ražnatović c. Muntenegru

Situația de fapt

Reclamantii sunt fii, respectiv soțul doamnei M.R., originari din Podgorica, Muntenegru. M.R., născută în 1955, a fost diagnosticată cu depresie în anul 1999. De-a lungul anilor 2000-2003, aceasta a fost internată voluntar, în repetate rânduri, în mai multe clinici, printre care Clinica Psihiatrică din Podgorica, Spitalul Psihiatric Dobrota și Institutul de Sănătate Mintală din Belgrad. În această perioadă cuprinsă între anii 2000-2003, doamna M.R. a avut o tentativă de suicid, pe data de 31 decembrie 2001, în timp ce se afla acasă.

În perioada 2003-2006, doamna M.R. a fost consultată, în ambulatoriu, de către un medic din cadrul Clinicii Psihiatrice din Podgorica, dar nu în mod regulat. Pe data de 6 decembrie 2006, doamna M.R. a fost internată voluntar în cadrul aceleiași clinici psihiatrice, ca urmare a unei noi tentative de suicid. Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, medicii din cadrul clinicii i-au permis acesteia să părăsească spitalul, pentru a petrece timp alături de familie. În timpul șederii acasă, doamna M.R. a mai avut o tentativă de suicid.

Ulterior, acesteia i-a mai fost acordată permisiunea de a părăsi clinica pentru a petrece timp cu familia, ultima ocazie în care a fost permis acest lucru fiind în luna februarie 2007, pentru sărbătorirea zilei de naștere a nepotului său. Pe data de 14 februarie 2007, aceasta s-a reîntors în clinică. În cadrul vizitei medicale de la reinternare, doamna M.R. i-a menționat doamnei V.R., medicul psihiatru care se ocupa de acest caz, faptul că în timpul petrecut acasă a avut doar o stare de nervozitate, fără gânduri suicidale și că a urmat tratamentul în mod regulat. Medicul psihiatru V.R. a decis să îi administreze pacientei un sedativ puternic, iar după o jumătate oră de la administrare, aceasta a adormit. Medicul psihiatru a vizitat pacienta, în jurul orei 13:30, care dormea în continuare.

În jurul orei 15 a aceleiași zile, doamna M.R. a luat tratamentul prescris și i-a spus medicului psihiatru de gardă faptul că va merge în curtea spitalului, împreună cu un alt pacient. Ulterior, doamna M.R., împreună cu celălalt pacient, au părăsit, fără a avea permisiune, curtea spitalului, au sărit de pe un pod din apropierea clinicii și s-au înecat.

O anchetă a fost începută în data de 20 februarie 2007, însă, după ce a fost audiat personalul clinicii, procurorul a decis să nu pună în mișcare acțiunea penală în acest

caz. Între timp, în luna martie a anului 2007, reclamantul au promovat o acțiune civilă în daune-interese împotriva Clinicii Psihiatrice din Podgorica, în fața Tribunalului de Primă Instanță din Podgorica. În cadrul procesului au fost audiați directorul de la acea vreme al clinicii, precum și medicul curant din ultimii doi ani ai doamnei M.R., doamna V.R.. Aceștia au declarat că instituția nu avea camere de izolare, afirmând totodată că astfel de încăperi nu reprezintă un mediu favorabil pentru pacienții diagnosticați cu depresie, cum era doamna M.R. Totodată, doamna V.R. a apreciat că starea mentală de la acel moment a doamnei M.R. nu justifica transferul acesteia într-o cameră de izolare.

De asemenea, în cauză au fost administrate două expertize. Potrivit primului raport, M.R. trebuia să fie transferată în ziua de 14 februarie 2007 într-o cameră de izolare, având în vedere tentativele suicidale anterioare. Potrivit celui de-al doilea raport, starea de sănătate a lui M.R. nu justifica transferul acesteia într-o cameră de izolare și nici utilizarea unor metode de imobilizare (cum ar fi curelele de legat pacienții). Aceeași echipă a adăugat faptul că nu este posibil să se prevină toate tentativele de suicid la pacienți de genul doamna M.R. (au existat cazuri în care astfel de pacienți au reușit să ducă la îndeplinire actul de suicid, aflându-se chiar în camerele de izolare).

Tribunalul de Primă Instanță din Podgoria a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamant, considerând că aceștia nu au putut demonstra faptul că doamna M.R. nu a avut parte de o îngrijire adecvată. Sentința a fost atacată la Înalta Curte din Podgorica, care a confirmat hotărârea primei instanțe, urmând ca recursul formulat de reclamant să fie respins definitiv de Curtea Supremă în data de 25 iunie 2015. După epuizarea tuturor căilor de atac, reclamantul au investit Curtea Constituțională, invocând, printre altele, încălcarea art. 2 din Convenție, însă și această acțiune a fost respinsă.

Motivarea și soluția Curții

În analiza cauzei, Curtea susține că este importantă distincția dintre pacienții internați voluntar și cei internați involuntar, măsuri de siguranță mai sporite putând fi aplicate mai degrabă pacienților internați involuntar. În consecință, Curtea trebuie să examineze dacă autoritățile au cunoscut ori ar fi trebuit să cunoască faptul că doamna M.R. prezenta un risc iminent și real de a comite suicid și dacă au personalul a luat toate măsurile rezonabile pentru a împiedica acel lucru. În acest sens, Curtea trebuie să țină cont de o serie de factori, printre care istoricul problemelor mintale, gravitatea stării mintale, tentative anterioare de comitere a unui suicid ori de auto-mutilare, gânduri sau amenințări cu suicidul, semne de alienare mintală.

Ca regulă generală, Curții nu îi revine obligația de a substitui propria analiză a faptelor analizei efectuate de instanțele naționale, ci are dreptul la a-și forma propria convingere despre situația de fapt, ținând cont de probele administrate în fața autorităților naționale. Deși Curtea nu este ținută de constatările instanțelor naționale, fiind îndreptățită la propria analiză, totuși, este nevoie de elemente convingătoare care să îi permită acesteia să se îndepărteze de la viziunea instanțelor naționale.

În ceea ce privește starea mentală a doamnei M.R., este unanim recunoscut faptul că aceasta suferea de depresie de o lungă perioadă de timp și că fusese spitalizată voluntar,

în diferite clinici și perioade de timp. În ceea ce privește gândurile suicidale, Curtea reține faptul că niciuna din cele trei tentative de suicid ale doamnei M.R nu a fost contestată în fața instanțelor naționale. De asemenea, s-a reținut și faptul că, în timpul ultimei internări în cadrul clinicii, pacientei i s-a acordat de două ori permisiunea de a reveni acasă pentru a petrece timp cu familia, medicii apreciind că riscul asociat sării de sănătate a acesteia scăzuse. De asemenea, conform fișelor clinice din 14 februarie 2007, instanțele naționale nu au constatat că doamna M.R. ar fi avut un comportament îngrijorător în ziua respectivă. Mai mult de atât, după ce a dormit câteva ore, aceasta a urmat tratamentul prescris și a cerut permisiunea de a face o plimbare în curtea spitalului, ceea ce nu era deloc neobișnuit, întrucât pacienții profitau de orele de vizită pentru a ieși la plimbări.

În lipsa unor elemente convingătoare care să determine Curtea să se îndepărteze de la constatările de fapt ale instanțelor naționale, Curtea concluzionează că nu s-a demonstrat că personalul clinicii știa sau ar fi trebuit să știe că există un risc imediat pentru viața doamnei M.R. la data de 14 februarie 2007. În acest sens, Curtea nu mai trebuie să procedeze la următoarea etapă, respectiv să analizeze dacă au fost luate toate măsurile rezonabile în vederea împiedicării suicidului.

Având în vedere cele prezentate mai sus, Curtea concluzionează că nu a existat nicio încălcare a art. 2 din Convenție.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

Art. 8 din Convenție

Hotărârea din 7 septembrie 2021

M.P c. Portugaliei

Situația de fapt

Reclamanta este cetățean spaniol, căsătorită în data de 27 iulie 2001 cu domnul P, cetățean portughez (denumit în continuare soțul reclamantei). Aceștia au împreună doi copii. În data de 25 iunie 2011, pe fondul degradării relației conjugale dintre cei doi, reclamanta a decis să se stabilească, definitiv, în Spania, alături de cei doi copii.

În data de 7 iulie 2011, reclamanta a solicitat Tribunalului de Primă Instanță din Madrid să adopte măsuri provizorii în favoarea acesteia cu privire la autoritatea părintească asupra copiilor, în vederea introducerii cererii de divorț, care a și fost depusă ulterior acestei cereri. La rândul său, soțul reclamantei a depus, în data de 31 august 2011, o cerere la Tribunalul pentru familie din Lisabona, prin care a solicitat înapoierea copiilor, stabilirea provizorie a reședinței acestora în Portugalia, precum și interzicerea oricărei deplasări în străinătate fără autorizarea ambilor părinți.

Totodată, în data de 27 octombrie 2011, soțul reclamantei a inițiat o procedură de divorț în fața Tribunalului de familie din Lisabona, susținând faptul că reclamanta a

reținut, în mod ilegal, copiii în străinătate și că aceasta și-a încălcat obligațiile de fidelitate și loialitate față de el.

În cadrul procedurii inițiate în 31 august 2011, soțul reclamantei a afirmat faptul că este în interesul copiilor să locuiască în Portugalia și nu în Spania, acesta având mereu grijă de ei, spre deosebire de reclamantă. Soțul reclamantei afirmă că soția a pus întotdeauna nevoile personale și profesionale înaintea celor de familie. Mai mult, în octombrie 2010, acesta ar fi descoperit, din întâmplare, pe calculatorul familiei, mesaje electronice între reclamantă și persoane de sex/gen masculin, pe un site de întâlniri ocazionale. Astfel, soțul a considerat aceasta ca fiind o dovadă a faptului că soția avusese relații extraconjugale în timp ce erau căsătoriți. În sprijinul acestor afirmații, soțul reclamantei a propus audierea a doi martori și a anexat o serie de documente, inclusiv mesajele de pe pagina de întâlniri ocazionale. Reclamanta a solicitat eliminarea acestor probe din dosar, afirmând că documentele au fost depuse cu unicul scop de a o umili. De asemenea, reclamanta a susținut faptul că Tribunalul de familie din Lisabona nu are competența de a judeca cauza cu privire la stabilirea provizorie a autorității părintești, întrucât Tribunalul de Primă Instanță din Madrid emisese deja o ordonanță de atribuire a autorității provizorii în favoarea sa.

Ca urmare a unei întrebări preliminare, CJUE a concluzionat că, într-o astfel de situație, instanța competentă să soluționeze cererea de divorț, precum și cererile accesorii, de genul măsurilor provizorii de atribuire a autorității părintești este instanța cel dintâi investită, în cauză aceasta fiind Tribunalul de Primă Instanță din Madrid. Tribunalul din Spania, sesizat cu o cerere de divorț din partea soției încă din luna iulie a anului 2011, a pronunțat divorțul soților, acordând reclamantei custodia copiilor, iar soțului drept de vizită.

În data de 12 martie 2012, reclamanta a depus o plângere la procurorul general al Tribunalului din Lisabona, solicitând să îi fie acordate despăgubiri. Aceasta s-a plâns că soțul său a accesat contul pe care îl avea pe un site de întâlniri ocazionale și a tipărit mesajele pe care aceasta le schimbase cu corespondenți de sex masculin, depunându-le în dosarul procedurii de atribuire a autorității părintești. În data de 16 octombrie 2016, parchetul a emis o ordonanță de clasare a procedurii, considerând că reclamanta a fost cea care i-a permis soțului său să acceseze mesajele. Mai mult de atât, s-a considerat că nu poate fi vorba de o încălcare a secretului corespondenței, întrucât accesul la mesajele electronice a avut loc în perioada în care reclamanta și pârâtul erau încă căsătoriți, existând, așadar, un acord prezumat între soți având ca obiect accesul la corespondența electronică reciprocă.

În luna noiembrie 2012, reclamanta a inițiat o altă procedură penală, de această dată fără a solicita despăgubiri. Demersul a fost respins, cu aceeași motivare referitoare la prezumția tacită între soți privind accesul la corespondență. Reclamanta a formulat recurs împotriva soluției la Curtea de Apel din Lisabona, însă acesta a fost respins ca nefondat, apreciindu-se că nu există nicio dovadă în sensul interzicerii, de către reclamantă, a accesului soțului la mesageria electronică.

Motivarea și soluția Curții

Reclamanta se plânge de faptul că fostul său soț a accesat mesajele electronice prin care aceasta corespondase cu diverse persoane pe o pagină de Internet dedicată întâlnirilor ocazionale și le-a depus, fără acordul său, într-o procedură de atribuire a custodiei, respectiv de divorț. De asemenea, aceasta este nemulțumită de faptul să soțul său nu a fost sancționat pentru intruziunea respectivă. Având în vedere că ingerința în dreptul la viața privată a reclamantei nu provine de la o autoritate națională, ci de la o persoană privată, Curtea consideră că trebuie să analizeze susținerile reclamantei pe tărâmul obligațiilor pozitive care revin Statului în temeiul art. 8 din Convenție. Raportat la jurisprudența Curții în materie, se impune analiza cadrului legislativ existent, pentru a determina dacă reclamanta a putut să își valorifice în concret dreptul la viață privată, respectiv dacă instanțele naționale investite au pus corect în balanță interesele în joc.

În ceea ce privește cadrul legislativ, Curtea observă că accesarea conținutului scrisorilor sau mesajelor electronice fără acordul celui în cauză, precum și divulgarea conținutului acestora se pedepsesc penal. Mai mult, reclamanta a avut posibilitatea de a formula plângere penală împotriva fostului soț, urmare căreia autoritățile competente au deschis o anchetă, ceea ce a permis reclamantei să participe activ în procedură, să propună probe și să exercite calea de atac ca urmare a soluției de clasare a cauzei, drept pe care nu și l-a valorificat. Din această perspectivă, iar acesta este un aspect necontestat de reclamantă, cadrul legislativ existent în Portugalia la momentul respectiv era de natură să asigure protecția dreptului reclamantei la respectarea vieții private și secretului corespondenței. În continuare, Curtea a verificat dacă instanțele de judecată au asigurat echilibrul între interesele contrare aflate în joc, pe de o parte, interesul reclamantei la protecția vieții private și secretului corespondenței, respectiv pe de altă parte interesul fostului soț de a își face apărările în cele două dosare care priveau, în mare măsură, viața privată a acestora.

În ceea ce privește accesul fostului soț la corespondența electronică purtată de reclamantă, Curtea observă că, neexistând probe evidente cu privire la interzicerea accesului, de către reclamantă, la mesageria electronică a acesteia, aprecierea Curții de Apel din Lisabona ca fiind mesaje ce fac parte din viața privată de cuplu nu este atât de arbitrară încât să determine necesitatea înlocuirii ei cu aprecierea Curții. De asemenea, Curtea consideră că divulgarea mesajelor în cursul litigiului a avut un efect limitat asupra reclamantei, având în vedere faptul că accesul la dosarele de divorț și atribuire a custodiei este restricționat publicului, conform Codului de Procedură Civilă în vigoare. În plus, mesajele nu au fost analizate, în concret, de către Tribunalul de familie din Lisabona, deoarece acele dosare nu s-au finalizat, având în vedere că acea instanță nu a fost considerată competentă.

Prin urmare, având în vedere toate cele enunțate anterior, Curtea a considerat că statul și-a îndeplinit obligația pozitivă de a garanta dreptul reclamantei la respectarea vieții sale private și la secretul corespondenței, neexistând, în prezenta cauză, o încălcare a art. 8 din Convenție.